

de blauwe klauwier

JAARGANG 22 NO. 1

DE BLAUWE KLAUWIER is een uitgave van **VOGELWERKGROEP "DE KEMPEN"**, en verschijnt in principe 4 keer per jaar.

LOSSE ABONNEMENTEN zijn verkrijgbaar door storting van *f* 17,50 op girorekening 5859111 ten name van Vogelwerkgroep de Kempen te Eindhoven, onder vermelding van "abonnement Blauwe Klauwier". De portokosten zijn in de prijs inbegrepen.

DE REDACTIE bestaat uit: Willem Veenhuizen en Jan Wouters.

Het redactie-adres is: De Braken 11
5541 AC Reusel
tel. 0497-642391

VOGELWERKGROEP "DE KEMPEN" beoogt bezig te zijn met vogelstudie in de Kempen, teneinde de kennis over de, in het wild levende, vogels te vergroten en een bijdrage te leveren aan de bescherming van deze vogels in hun milieu. Hiernaast is ruimte voor andere activiteiten zoals: natuurstudie in ruimere zin, voorlichting, educatie en beheerswerkzaamheden.

LIDMAATSCHAP kan men verkrijgen door zich te wenden tot het secretariaat van de Vogelwerkgroep. Het lidmaatschap begint met een proeflidmaatschap van 3 maanden. De contributie bedraagt *f* 45,-- per jaar; studenten betalen *f* 35,-- en gezinsleden *f* 22,50. **DONATEURS** die de vogelwerkgroep willen steunen zijn van harte welkom. Donateurs die *f*25,-- of meer schenken, krijgen een jaar lang de Blauwe Klauwier toegezonden. **BETALING** van de contributie of donatie kan geschieden door storting op girorekening 5859111 ten name van Vogelwerkgroep de Kempen te Eindhoven, onder vermelding van "contributie Vogelwerkgroep" dan wel "donatie Vogelwerkgroep".

HET POSTADRES van het secretariaat luidt als volgt:

Vogelwerkgroep "De Kempen"
Postbus 386
5500 AJ Veldhoven.

ARTIKELN UIT DE BLAUWE KLAUWIER MOGEN WORDEN OVERGENOMEN, NA VOORAF VERKREGEN SCHRIFTELIJKE TOESTEMMING VAN DE REDACTIE, ONDER VERMELDING VAN DE BRON.

JAARVERSLAG 1995 van Vogelwerkgroep 'De Kempen'

PEER BUSINK (Namens het bestuur)

Ofschoon we wisten dat de vrouw van Piet van Happen erg ziek was, schrokken we van het bericht dat Bep in de voorlaatste week van het afgelopen jaar was overleden. We wensen Piet veel sterkte toe om dit grote verlies te kunnen dragen.

Wanneer we de *verrichtingen van onze vereniging* in het afgelopen jaar onder de loep nemen, dan mag m.i. weer geconstateerd worden dat er goed werk is geleverd. Zoiets uit zich, bijvoorbeeld, in een gestaag groeiend ledenbestand en door een grote bereidwilligheid om aan commissies en activiteiten deel te willen nemen.

Ik wil nog even terugkomen op onze *ledenaanwas*. In vroegere jaren kwamen de nieuwe leden vooral uit de jongeren die de jeugdbond waren ontgroeid. Die stroomden met een gedegen vogelkennis, vanzelfsprekend door naar allerlei inventarisatie activiteiten van de VWG. De jeugdbonden leiden nu een kwijnend bestaan, of zijn al opgehouden te bestaan.

Onze ledenaanwas van de laatste jaren bestaat nu voornamelijk uit mensen die "het vogelen" op latere leeftijd ontdekken. Niks mis mee natuurlijk, hartstikke leuk! Maar de gevestigde VWG orde krijgt m.i. wel de "verplichting" om met hun ervaring te helpen, de eventuele achterstand in vogelkennis bij deze mensen, weg te werken.

Daarom wordt er dit jaar geprobeerd om elk derde weekend van de maand een excursie speciaal voor de nieuwere leden te organiseren. Want ofschoon we op band een vogelcursus kunnen aanbieden, en een stuk of wat vogeltijdschriften waarop we geabonneerd zijn, kan het echte vogelen toch het best en het snelst buiten in het veld geleerd worden. Dus, nieuwere onder ons:

doe mee aan zo'n excursie en loop eens mee met een inventarisatie!

Ook de maandelijks *ledenbijeenkomsten* werden in z'n algemeenheid goed bezocht. Het afgelopen jaar hadden we drie lezinghouders van buiten de vereniging, de rest werd verzorgd door eigen leden. In het verlengde hiervan het volgende: Zoals eerder op een ledenbijeenkomst al gezegd is, willen wij eens gaan uitproberen, om de toegang tot een ledenbijeenkomst bij een "aansprekende" lezing, vrij toegankelijk te maken. Daardoor kunnen geïnteresseerden van buitenaf eens kennis maken met de VWG. Het verenigingsgebeuren voor de pauze blijft voor de leden zelf, na de pauze kunnen de buitenstaanders komen. Hoe de toeloop zal zijn is moeilijk te voorspellen, maar het lijkt ons het proberen waard.

De *tentoonstellingscommissie* heeft het afgelopen jaar weer van zich doen spreken. In het MEC werd voor de tweede keer in de Kempen, de tentoonstelling "Vogels in de Kempen" getoond. Honderden mensen hebben weer eens kunnen zien, dat onze VWG niet alleen een bovenmodale expertise van vogelkennis bezit, maar ook van tentoonstellingsvormgeving en organisatie. De vereniging is hierdoor eigenaar geworden van een computer met printer.

De tentoonstellingscommissie be-raadt zich nu over een nieuw onderwerp, er zijn al vergevorderde plannen. Misschien een presentatie rond het 25 jaar bestaan van de VWG.

De VWG heeft verder in het kader van het *natuurbeschermingsjaar* in Veldhoven een gierzwaluw-project opgestart en begeleid. Jan Kolsters was hier de grote animator en Ton Geerts heeft hiervoor veel "timmerwerk" verricht.

Natuurlijk hebben de leden van de VWG de nodige *inventarisaties* gedaan maar daar zal Hans Hermans wel over schrijven.

Het zal de oplettende (en wie is dat niet) VWG-ers opgevallen zijn, dat de *weidevogel-* en de *roofvogelcommissie* dit jaar van de VWG-activiteitenlijst zijn afgevoerd. De reden hiervoor zal waarschijnlijk wel bekend zijn. De weidevogelproblematiek is dit jaar overgenomen door de "professionele" instelling Landschapsbeheer Nederland, en de roofvogelproblematiek door de Werkgroep Roofvogels Nederland Steunpunt Brabant. Organisatorisch na-

tuurlijk veel beter dat hiervoor nu overkoepelende organisaties zijn.

Verder is het vermeldenswaardig dat het de redactie van *de Blauwe Klauwier* weer gelukt is om vier periodieken van kwaliteit uit te geven. Een oproep aan iedereen om de redactie te helpen door kopij aan te leveren, want de leden zelf bepalen hoofdzakelijk hoe vaak de Blauwe Klauwier kan verschijnen!

Tot slot, wil ik voor het nieuwe jaar iedereen veel vreugde en genoeg toewensen, in het uitoefenen van onze gemeenschappelijk hobby!

Broedvogelimpresies: Terugblik op 1995

HANS HERMANS

In het laatste SOVON-Nieuws staan enkele impressies die ook op de Kempen betrekking hebben.

Over de *Geoorde Fuut* wordt bijvoorbeeld geschreven dat mede door goede resultaten in ZO-Brabant het totaal de 220 broedparen lijkt te overschrijden. Dit betekent dat ca. 30% van de Nederlands populatie in de Kempen broedt. Met name Budel-Dorplein, Landschotse Heide, Strabrechtse Heide, Goor en Flaes en de Malpie zijn bolwerken.

De *IJsvogel* lijkt een briljant jaar achter de rug te hebben met zo'n 250 paar in Nederland. Helaas heeft SOVON uit oostelijk Brabant en noordelijk Limburg nog weinig ontvangen.... Deze soort is op onze 'Grote Kaart' maar op 4 lokaties ingevuld. Komt dit doordat de IJsvogel maar zo weinig voorkomt in de Kempen? Of komt deze soort misschien voor op plekken waar vogelaars in het voorjaar niet vaak komen? Of wil een ieder 'zijn' IJsvogel liever voor zich houden uit angst voor verstoring? Een schatting van het aantal broedparen in de

Kempen is in ieder geval maar moeilijk te maken.

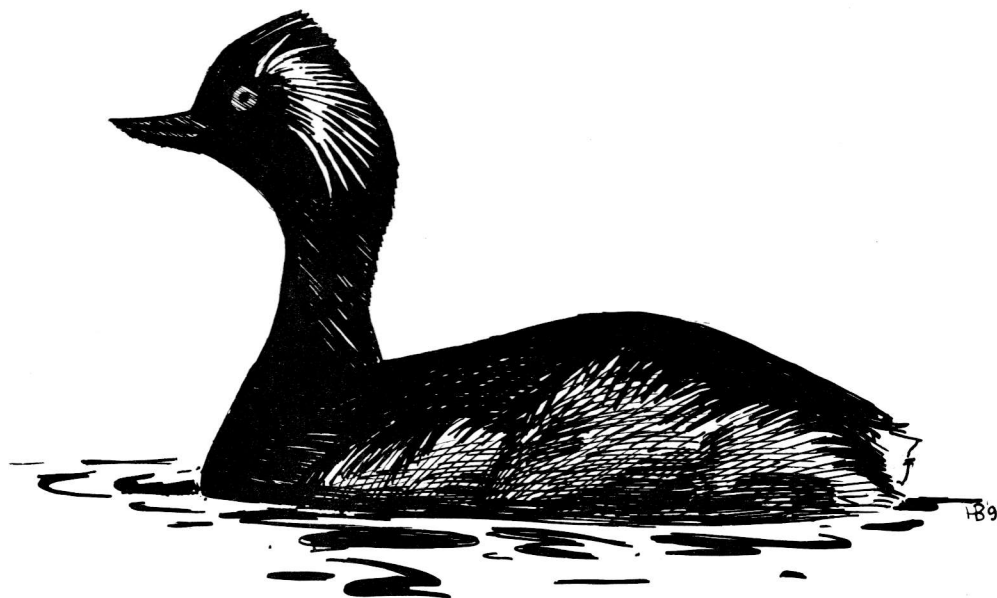
Van de 8 Nederlandse broedparen van het *Woudaapje* blijkt weer het merendeel uit de Kempen te komen. Een vogelsoort dus om zeer zuinig op te blijven.

Let het komend voorjaar ook weer op 'mishoorns' uit het riet. Dit jaar zijn nog geen 100 paren *Roerdomp* in Nederland geteld.

Het meest opvallende gegeven van de 'Grote Kaart' is de verdere afname van de *Kuifleeuwerik* naar 4 meldingen. (2 in Veldhoven, 1 in Acht en 1 op De Hurk). In 1994 waren het er nog 9. Wie weet er nog eentje te zitten?

De *Nachtzwaluw* is dit jaar helaas niet uit de verf gekomen. Slaat de 'vogelmoeheid' in juni massaal toe? Mogelijk dat deze soort in 1996 met een soort bosuilenmethode toch nog geïnventariseerd kan worden. Deze 'rode-lijstsoort' komt in de Kempen per slot van rekening (nog?) relatief veel voor.

In ieder geval de beste vogelwensen voor 1996 van jullie biologisch secretaris.

IJSVOGELWANDEN bij de Bergeykse Visvijvers

HAROLD BIERENS

1994 was een goed jaar voor de IJsvogel bij de Bergeykse Visvijvers; tenminste drie paar kwamen er tot broeden in het geïnventariseerde deel van de Maaij/Liskes en Pastoorsweijer. Ik wisselde met verschillende mensen van gedachten over de hoge ijsvogel-potentie van het gebied. Met eventuele hulp moest er gemakkelijk een dubbel aantal paartjes tot broeden kunnen komen.

Het bleef niet bij speculeren. Binnen een daadkrachtige vereniging als de onze werd er meteen een commissie ingesteld en aan graaflustigen was er geen gebrek. Aan mij de taak een en ander in goede banen te leiden. Het intekenen van geschikte locaties, die je op een excursie of met de bekendtelling tegenkomt, vormde met het verzamelen van documentatie een deel van de voorbereiding.

Aan publicaties over de bouw van ijsvogelnestwanden geen gebrek. Compleet betonnen nesten en constructies met staaldraad vond ik voor een eerste voorzet wat ver gaan. Ook het voorboren van nestpijpen wilde ik nog even laten voor wat het was. Mijn mening is dat als een IJsvogel in een geschikte steile wand van vertrouwde Brabantse zandgrond zelf geen nestpijp meer kan graven, hij waarschijnlijk tot uitsterven gedoemd is. Wij moeten in ieder geval de evolutie van een daartoe beter uitgeruste soort niet in de weg staan. Hoe dan ook, wanden afsteken en het hier en daar plaatsen van een tak als rust- en uitkijkpost, leek me voor een eerste hulpactie voldoende.

Het tweede deel van de voorbereiding bestond uit het toestemming verkrijgen van de diverse betrokken instanties, want met een officiële ijsvogelwandcommissie is een middagje illegaal wandjes afsteken 'out of the question'.

Waterschap de Dommel was de eerste in de rij. Deze instantie is verant-

woordelijk voor het beheer van bijna alle waterlopen in ons gebied. De plannen werden hier met groot enthousiasme ontvangen. Het paste uitstekend in het nieuwe beleid van natuurgerichter te werk gaan, en ze maakten dan ook graag gebruik van onze kennis op dit terrein. Vanwege het weinig ingrijpende karakter van onze werkzaamheden kregen we op twee locaties na, voor het hele gebied toestemming. Op de ene plaats zouden ze het komend jaar intensief te werk gaan (wel werden plannen gemaakt om hier nadien met boomstobben en opgebrachte grond ijsvogelwanden aan te leggen). De tweede locatie, de Keunensloop, was niet van hen, hiervoor moesten we waarschijnlijk bij Natuurmonumenten zijn.

De heer Bartels van Natuurmonumenten wilde het ter plekke wel eens bekijken, dus gingen we een morgen het veld in. We bespraken de mogelijkheid van zwartesternvlotjes op de Cartierheide en de visvijvers, het eventueel droogleggen van een van de vijvers in augustus/september ten behoeve van steltlopers, de aanleg van ijsvogelwanden bij de vijvers, maar om ter zake te komen: nee, de Keunensloop was niet van Natuurmonumenten, daarvoor moesten we bij de gemeente Bergeyk zijn.

De heer Mols van de afdeling Grondgebiedzaken bleek een vogelliefhebber, dus niets stond het uiteindelijke werk nog in de weg. Hoewel deze ronde langs diverse ambtenaren iets vertragend werkte, konden we toch op tijd met het werk beginnen.

Met 7 man, te weten: Tonny van de Vleuten, Fred de Blom, Toon Brugman, Bert Verspaandonk, Edwin van der Werf, Joris Mekes en ikzelf, zijn we eind januari en begin februari aan de slag gegaan. Eerst bij de visvijvers, later de Keunensloop en Beekloop rond de Pastoorsweijer. Zoals

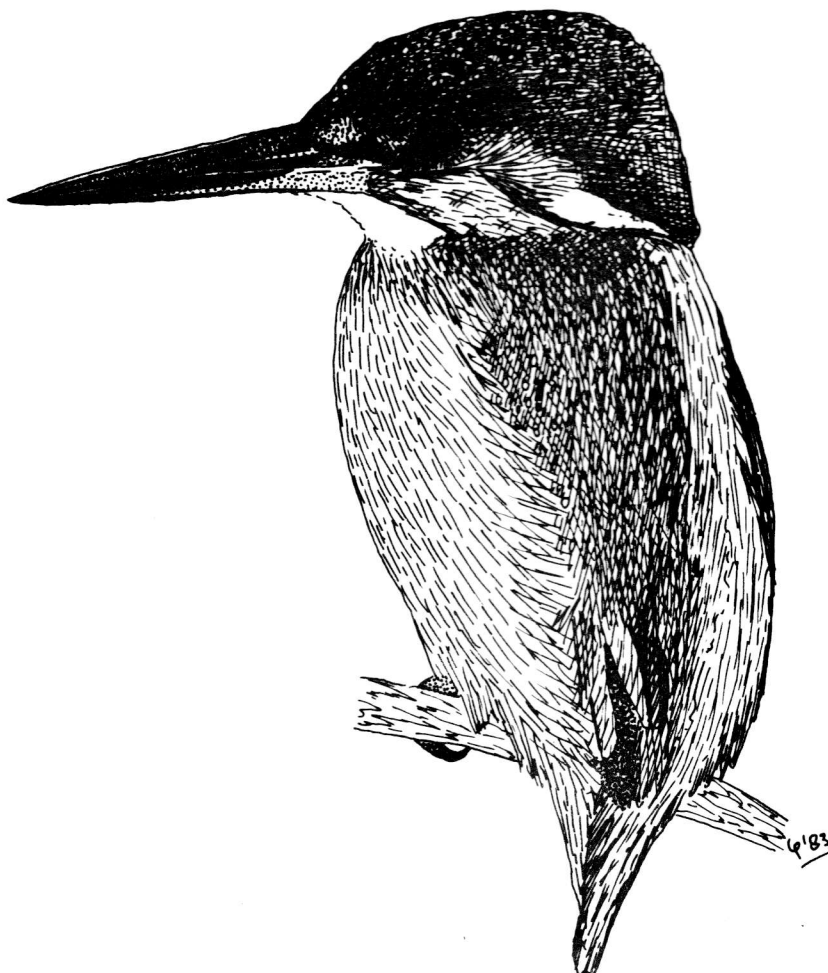
gezegd hielden we het alleen bij het afsteken van wanden. Dit varieerde van het alleen wegsteken van wat mos op hoge steile oevers, tot het afgraven van slootkanten. Bij de ondiepe slootjes moest, om verstopping te voorkomen, het zand ook afgevoerd worden, terwijl je op een andere plek in een diepe buitenbocht moest uitkijken dat je waadpak niet vol schoot. Zo werkten we bij wijze van proef meer en minder geschikte stukken af.

Ons gegrave bleef vooralsnog zonder resultaat. In het geïnventariseerde deel kwamen in 1995 wel weer drie paar tot broeden, en in het hele gebied waarschijnlijk wel vier of vijf. Maar geen van hen koos een van onze nieuwbouw wandjes. Dat het niet aan de kwaliteit van onze wanden lag, kunnen we afleiden uit de nestplaatsen van de drie gevonden paartjes. Slechts een ijsvogelstelletje koos voor een ideale steile wand aan de beek.

Een ander paar vond een onderkomen tussen de wortelkluit van een omgevallen boom en het laatste paar leek helemaal geen oever nodig te hebben. In een begroeide slootkant die nauwelijks boven het oppervlak van een sloot uitkwam, vonden zij een geschikte broedplaats. Deze sloot leek een open riool, maar bleek minder smerig dan ik dacht, want de rioollucht schijnt door kwel te worden veroorzaakt. Maar het ontbreken van een echte oever blijft een feit.

Blijkbaar kiezen IJsvogels vaker voor in onze ogen minder geschikte plaatsen. Zo wist in 1985 in een druk Eersels trimbos, een paartje met succes jongen groot te brengen onder een braamstruik aan een klein vennetje met een oever van nauwelijks 30 cm hoog.

Wat de commissie betreft, dit jaar kunnen we wellicht wat proberen met voorbereiden en in ieder geval hopen op meer geluk.

Roofvogels van de BUIKHEIDE in 1995.

JAN KOLSTERS

Inleiding

De roofvogels in Nederland mogen zich tegenwoordig verheugen in een grote belangstelling. Na het drama met de bestrijdingsmiddelen in de jaren zestig, is het de groep (uitzonderingen daargelaten) voor de wind gegaan. Vooral Havik, Buizerd en Sperwer bereikten tegen het einde van de jaren tachtig een hoogtepunt, waarna min of meer een stabilisatie optrad. Door fanatieke vogelaars in vooral het noorden en het oosten van het land (voormalige WRON) zijn enorm veel gegevens verzameld en gepubliceerd, met als hoogtepunt natuurlijk de "Ecologische Atlas van de Nederlandse Roofvogels" van Rob Bijlsma. Ook de vervolging van roofvogels komt hierin ruimschoots aan bod.

Met een aantal personen hebben we de koppen bij elkaar gestoken, gedreven door de vraag: maar hoe zit het nu eigenlijk met de roofvogels in de Kempen? We hebben nagedacht hoe we op deze vraag een antwoord konden krijgen.

Op de eerste plaats moesten we natuurlijk een onderzoeksgebied definiëren. Hierbij kwam de keuze al snel op de Buikheide in Vessem terecht. Het gebied heeft dusdanige afmetingen (550 ha.) dat een redelijk aantal soorten en individuen verwacht kan worden, en bovendien is de ligging centraal in ons werkgebied.

De volgende personen hebben dit onderzoek uitgevoerd: Pieter Wouters, Geert Sanders, Harold Bierens, Albert Vrijaldenhoven, Tom Heijnen en ondergetekende.

Beschrijving van het gebied

De Buikheide ligt voor het grootste gedeelte in de gemeente Vessem (die ook eigenaar van dit deel is). Alleen de zuidoosthoek ligt binnen de gemeente Veldhoven. De Buikheide is een, zoals de naam al doet vermoeden, voormalig heidegebied wat nu nagenoeg geheel uit bos bestaat. Vrij centraal in het gebied liggen het Groot- en Kleinmeer als enige waterpartijen.

Figuur 1: De Buikheide

Het bos bestaat voor het grootste gedeelte uit naaldhout. Naast percelen met enkel naaldhout komen er ook veel gemengde percelen voor, terwijl percelen met enkel loofhout schaars zijn. Van het naaldhout is weer een flink gedeelte Grove Den maar het aandeel sparren is voor Kempische begrippen vrij groot.

Methode

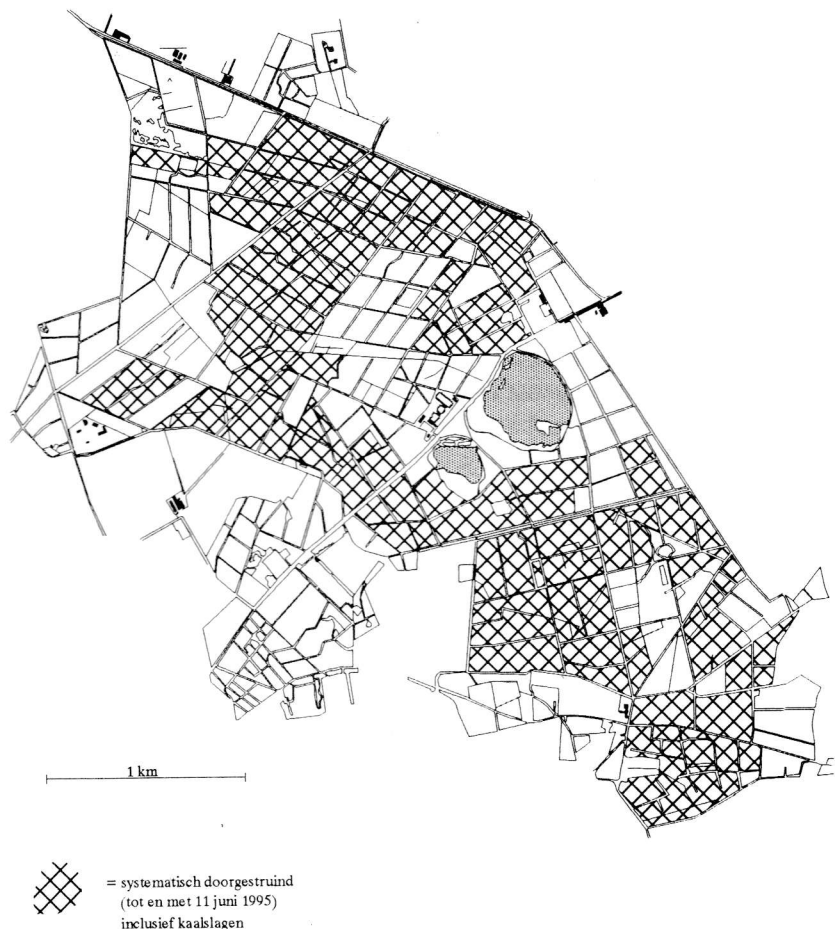
Daar we de bedoeling hadden om zoveel mogelijk roofvogelnesten op te sporen, werd het ons al snel duidelijk wat ons te doen stond: struinen, struinen en nog eens struinen. Wat dit betekent, is van te voren niet goed in te schatten. Is het eigenlijk wel haalbaar om met een man of vijf het hele gebied af te struinen in de tijd die we er aan kunnen besteden? Is er een redelijke kans dat je dan ook werkelijk alle nesten vindt? Allemaal vragen die natuurlijk pas gaandeweg het seizoen beantwoord kunnen worden. Kortom een avontuur waar je altijd wat van zou leren, al was het maar de conclusie dat dit niet de juiste methode is. In figuur 2 is het gebied aangegeven dat we werkelijk helemaal doorgestruind hebben. Daarbij bedroeg de afstand tussen twee personen 10 tot 15 meter, afhankelijk van het bostype.

Het is natuurlijk niet zo dat we alleen maar gestruind hebben tijdens het broedseizoen. Voor de Havik bv. hebben we een andere methode gebruikt: fietsen.

Bovendien hebben we een aantal malen gepost op een hoge silo van de Waterleidingmij Oost Brabant die nagenoeg centraal in het gebied ligt. Vandaar hadden we een goed overzicht van wat er zich boven de boomtoppen afspeelde. Het doel van deze actie was in eerste instantie om mogelijke Wespdierven op te sporen, die vanaf half juli middels voedselvluchten hun nestplaats nog wel eens willen verraden. In de Roofvogelatlas wordt aangeraden om deze tactiek te volgen, maar dan vanuit de top van een hoge boom. Het hoeft natuurlijk geen betoog dat een silo met balustrade die boven de boomtoppen uitsteekt, en waarop een telescoop en kaart kunnen worden uitgestald, vele malen gerieflijker is dan zo'n gammele boomtop. Voor de bereidheid van de Waterleidingmij om hieraan medewerking te verlenen zijn wij dan ook bijzonder dankbaar.

In de volgende hoofdstukken worden de verschillende roofvogels van de Buikheide besproken.

Figuur 2: Doorgestruind gebied

Buizerd

Met de Buizerd hebben we meteen een van de moeilijkeren soorten te pakken. Een citaat uit een recent artikel van Willem van Manen in de Takkeling maakt dit meteen duidelijk: *"Zelden durf ik mijn hand in het vuur te steken voor de betrouwbaarheid van mijn buizerd-inventarisaties in grote bossen (>500 ha). Meer dan 15 jaar ervaring in gebieden, verspreid in de noordelijke helft van Nederland en na het vinden van tegen de duizend nesten, word ik nog jaarlijks verrast door deze soort."*

Bij de Buizerd komt ook meteen ons struinen ter discussie. Je moet al blij zijn als je de hele Buikheide in één broedseizoen eenmaal kunt aflopen onder de gegeven omstandigheden: met een man of vier vijf, maar soms ook twee of drie, waarbij je alleen een aantal uren op de zondagochtenden ter beschikking hebt.

In ieder perceel zitten wel een aantal potentiële buizerdnesten. Wanneer je nu door een perceel loopt, en een Buizerd glijdt heimelijk van z'n nest dan heb je hem natuurlijk gevonden. Op deze manier hebben we de meeste buizerdnesten dan ook ontdekt (zie kaartje). Maar het is natuurlijk ook zeer wel mogelijk dat een Buizerd ons al een paar percelen van tevoren aan ziet komen en de wijk neemt zonder dat dit wordt opgemerkt. In dat geval zullen we het nest wel tegenkomen, maar vooral vroeg in het seizoen is van de grond af niet te zien of dit nest al dan niet bewoond is. Ook een trap tegen de boom levert natuurlijk niks op omdat de bewoner al vertrokken is. En om nou bij ieder potentieel nest te klimmen zou helemaal een tijdrovende zaak zijn geweest (zeker omdat we toen nog niet over klimmateriaal beschikten). Het zou mij daarom niet verbazen als we op deze manier nesten gemist hebben.

Een ander probleem zijn ook nog de sparren. Om bij deze bomen te weten dat ze geen nest bevatten, want buizerdnesten zijn in de regel niet zo groot, moet je er wel drie keer omheen lopen en zelfs dan weet je het nog niet altijd zeker.

Een behoorlijk probleem dus om alle buizerdnesten op te sporen. Daar komt dan ook nog eens bij dat het bij de Buizerd vaak voorkomt, dat paren een nest bouwen maar niet tot eileg overgaan. Ook komt het voor dat een territoriaal buizerdpaar niet eens een nest bouwt. In dat laatste geval kun je op grond van territoriaal

gedrag van zo'n paar, naar het nest gaan zoeken tot je een ons weegt (denk ook weer aan de sparren), maar je vindt het niet want het is er eenvoudigweg niet.

Er zijn door ons vier nesten opgespoord. Echter, gezien de aantallen Buizerden die zijn waargenomen in het gebied, zou het werkelijke aantal zes tot zeven paren kunnen bedragen. Bij het gevonden aantal komen we dus op 0.8 paar/100 ha uit en bij het geschatte aantal paren op 1.2 tot 1.4 paar/100 ha. Voor het Leenderbos in 1991 werden 0.7 paar/100 ha gevonden, hetgeen vrij normaal blijkt voor voedselarme bossen (Bijlsma 1992). In de Boswachterij Dorst, ook bos op schrale grond ten noordoosten van Breda, kwam de dichtheid in 1991 zelfs maar op 0.5 paar/100 ha bos (Vogel 1992).

De afstanden tot het dichtstbijzijnde nest waren respectievelijk 800, 1100 en 1500 meter. Het gemiddelde hiervan blijkt niet significant af te wijken van de getallen opgegeven in de Ecologische Atlas van de Nederlandse Roofvogels (Bijlsma 1993): (gem.=843 m, s=356 m, n=294).

Alle vier de nesten waren gebouwd in de kruinen van middeloude Grove Den. Geen van de nesten was groot en de hoeveelheid prooiresten onder de nesten was uiterst gering. Ook het aantal ruiveren van Buizerden dat we gevonden hebben, was laag: drie stuks, waarvan twee in de directe omgeving van een nest. Bij het westelijke nest is het broedsel mislukt; het nest hing begin mei nagenoeg verticaal in de boom. De oorzaak van mislukken is niet bekend. Bij twee van de overige nesten zijn wel poepspetters rondom de nestboom gevonden, hetgeen op jongen wijst, maar de verdere afloop is ons niet bekend. Bij het vierde nest zijn bij herhaalde controle geen poepspetters gevonden, wat dus het ergste doet vermoeden. Controle van de buizerdnesten is alleen vanaf de grond gebeurd, omdat de nestbomen (toen nog) niet bepaald uitnodigden tot een klimpartij.

Sperwer

Van de Sperwer vonden we drie nesten, die een geslaagd broedsel opleverden. Alle drie de nesten lagen in percelen met Douglassparren. De voorkeur voor het broeden in sparren is bekend, maar is tegelijkertijd voor ons ook een moeilijkheid. De Sperwer bouwt normaliter elk

Buizerd

Sperwer

Havik

jaar een nieuw nest, en dan meestal ook nog in de buurt van het nest van het voorgaande jaar.

Nu is het perceel waarin een Sperwer broedt niet zo moeilijk te vinden, want meestal wordt een vaste plukplaats voor de prooien gebruikt. Deze plukplaats ligt in de regel in de directe nabijheid van het nest. Als je dus vroeg in het seizoen bij zo'n plukplaats belandt en je kijkt om je heen, dan zie vaak een groot aantal nesten die voor een bewoond nest door zouden kunnen gaan. Daar zijn natuurlijk veel nesten van voorgaande jaren bij. Maar in vrij dichte sparrenbossen hebben wind en regen hier niet zo veel vat op en blijven de nesten van de grond af gezien er nog lang vers uitzien. Dus als je erg vroeg in het seizoen al wilt weten welk nest het nieuwe is, zul je vaak veel bomen beklommen hebben alvorens het nieuwe nest gevonden is.

Wat ons ook is opgevallen is dat bij de meeste nesten in de buurt van het nieuwe nest de nestkom gevuld was met mos. Wie dit doet is ons niet bekend, maar Sperwers doen dit in ieder geval niet!

Later in het seizoen is het veel eenvoudiger om het nieuwe nest te vinden, want al tijdens de vroege eifase is vaak al dons op de nestrand zichtbaar. Tegen de tijd dat de jongen uitvliegen is de omgeving van de nestboom een complete ravage met zeer veel poepspetters en gedeeltelijk verorberde prooien.

Ook ruiveren zijn veelvuldig verzameld bij de sperwernesten. De gevonden aantallen bedroegen: 8 van het ♀ bij het westelijke nest, 19 van het ♀ en 1 van het ♂ bij het noord-oostelijke nest en 16 van het ♀ en 1 van het ♂ bij het zuidelijke nest. Op grond van deze veren kon worden vastgesteld dat alle Sperwers volwassen waren, op één vrouwtje na (nest noord-oost). Dit vrouwtje is ook regelmatig gezien omdat het nogal fel reageerde als je in de buurt van het nest kwam. Daarbij bleek inderdaad dat het vrouwtje erg bruin was wat een kenmerk is voor onvolwassen Sperwers.

Op grond van de ruipennen zijn de verschillende individuen duidelijk herkenbaar. Zo werd er op 4 juni een vierde plukplaats gevonden, die slechts 600 m ten noordwesten van het zuidelijk nest lag. Op grond van de paar aange troffen ruipennen kon geconstateerd worden, dat het hier om een andere vogel ging, dan een bewoner van de reeds gevonden nesten. Deze plukplaats was echter niet zo groot en het aantal ruiveren gering. Wel zaten er een aantal nesten in de buurt. Deze hebben we gecontro-

leerd maar waren alle leeg. Ook kwamen er geen plukresten of ruipennen meer bij. Wellicht dat het hier om een vroegtijdig verstoord broedsel ging. Op het kaartje is dit met een dubbel gearceerde cirkel aangegeven.

Bij de overige nesten zijn de jongen uitgevlogen: 3, 4 en 4 stuks en bij alle drie de nesten bleef er één niet uitgekomen ei achter.

Van de twee oostelijke nesten zijn de jongen geringd door Jan Wouters. De vier jongen van het zuidelijke nest zijn op 29 juni geringd. Van deze jongen zijn enige biometrische gegevens verzameld en weergegeven in tabel 1

Voor de leeftijdschatting zijn de grafieken van de desbetreffende grootheid uit de Ecologische Atlas van de Nederlandse Roofvogels gebruikt. We zien hierbij dat er bij deze schatting een maximaal verschil van twee dagen optreedt. Wel moet hierbij vermeld worden dat bij het gewicht, het al dan niet gegeten hebben een grote invloed kan hebben. Het kleinste mannetje (kleinste vleugellengte) had bijvoorbeeld duidelijk een volle krop, wat dus waarschijnlijk een verklaring is voor de hoger uitvallende leeftijdschatting op grond van het gewicht. Al met al, is dit natuurlijk toch een redelijke betrouwbare methode om de leeftijd van de jongen te schatten, zonder dat de nestboom vaak beklommen moet worden.

Tabel 1. Biometrische gegevens van jonge Sperwers (zuidelijke nest).

<i>geslacht</i>	<i>vleugellengte (in mm)</i>	<i>geschatte leeftijd (in dagen)</i>	<i>gewicht (in gr.)</i>	<i>geschatte leeftijd (in dagen)</i>
♀	113	16	215	14
♀	88	14	185	13
♂	106	17	147.5	17
♂	100	16	150	17

Ook is het interessant om uit dezelfde Ecologische Atlas de grafiek met de poepspetters te toetsen. In deze grafiek staat de leeftijd van de jongen, uitgezet tegen de straal van de cirkel die om de uiterste poepspetters rondom de nestboom kan worden getrokken. De straal bedroeg bij dit nest 2.75 meter en als we dan de genoemde grafiek erbij halen, komen we uit op een leeftijd van 14 dagen. Dit is natuurlijk een grofstoffelijke methode waarbij ook de nesthoogte (8 m in ons geval) en de ligging van het nest t.o.v. de stam een rol spelen. Maar het is toch een eenvoudige manier om een redelijke indicatie te verkrijgen omtrent de leeftijd van de jongen, zonder zelfs maar in de boom te hoeven klimmen.

Ook bij het noordoostelijke nest zijn de gegevens verzameld tijdens het ringen op 2 juli. Deze staan in tabel 2.

Ook hier vinden we weer een maximaal verschil van 2 dagen. Op 14 mei troffen we in dit nest één ei aan. Uitgaande van een broedduur van 40 dagen zou het oudste jong nog maar 10 dagen oud zijn, waarbij het ook nog

mogelijk is dat dit eerste ei niet is uitgekomen (elk nest had één niet uitgekomen ei). Twee van de drie jongen zouden dus altijd jonger moeten zijn dan deze tien dagen. Dan zitten we toch met een behoorlijke discrepantie. Nu weet ik niet hoe groot de spreiding in de broedduur is maar wellicht dat daar het verschil uit verklaard moet worden.

Bij dit nest is de straal van de poepspetters gemeten op 29 juni en bedroeg toen 1.75 meter. Volgens de grafiek zou de leeftijd van deze jongen (eigenlijk dus het oudste jong) derhalve ongeveer 10 dagen bedragen!

Het verschil tussen jonge mannetjes en vrouwtjes is duidelijk te zien aan bijvoorbeeld de poten (veel dunner bij de mannetjes), maar ook als je kijkt naar de verhouding tussen het gewicht en de vleugellengte zie je duidelijke verschillen. Bij de relatief zware vrouwtjes komen wij uit op een verhouding van 1.9 tot 2.1 en bij de mannetjes op 1.4 tot 1.5.

Tabel 2. Biometrische gegevens van jonge Sperwers (noordoostelijke nest).

<i>geslacht</i>	<i>vleugellengte (in mm)</i>	<i>geschatte leeftijd (in dagen)</i>	<i>gewicht (in g)</i>	<i>geschatte leeftijd (in dagen)</i>
♀	86	14	170	13
♂	83	14	118	13
♂	84	15	120	13

Tabel 3: Plukresten gevonden op de Buikheide in 1995

<i>soort</i>	<i>aantal</i>	<i>soort</i>	<i>aantal</i>	<i>soort</i>	<i>aantal</i>
Houtduif	8	Mus spec.	6	Geelgors	1
Holenduif	2	Gekraagde Roodstaart	1	Rietgors	1
Postduif	4	Roodborst	3	Sijs	1
Duif spec.	1	Zwartkop/Tuinfluitier	4	Boerenzwaluw	1
Grote Bonte Specht	4	Fitis/Tjiftjaf	1	Witte Kwikstaart	1
Zanglijster	1	Merel	3	Vlaamse Gaai	1
Pimpelmees	7	Vink	5	Fazant	1
Koolmees	3	Spreeuw	2	Konijn	8
Groenling	2	Heggemus	1	Eekhoorn	1

Havik

Bij de Havik zijn we, zoals gezegd, iets anders te werk gegaan dan bij de andere roofvogels. Reeds op 26 februari zijn we begonnen om systematisch het gebied af te fietsen om eventuele Haviken op te sporen. De havikvrouwtjes hebben namelijk de gewoonte om in deze tijd (tot ver in maart), veelvuldig vanaf hun nest hun gekekker te laten horen, vooral in de ochtenduren. Daar dit geluid ook nog eens behoorlijk ver draagt, is het opsporen van haviksnesten eigenlijk helemaal niet zo moeilijk.

Al bij de eerste fietstocht troffen we op deze manier twee roepende Haviken aan. Bij de meest noordelijke dachten we toen al wat pluis op de nestrand te zien bij één van de drie grote nesten die zich daar bevonden. Ook bij de andere Havik werden we rechtstreeks naar een groot nest geleid. Dit exemplaar is ook later nog een paar keer op dezelfde plaats roepend waargenomen, maar tot broeden is het zeer waarschijnlijk niet gekomen. Naar de oorzaak hiervan kunnen we alleen maar gissen.

Bij het "noordelijke" paar is het een ander verhaal. Rond 30 april had dit paar 4 eieren, overigens toch in een ander nest dan wij eerst vermoedden. Dit zag er goed uit. Toen we echter op 28 mei bij het nest kwamen, zagen we dat de hoeveelheid dons afgenomen was, wat ons al het ergste deed vermoeden. "Leeg, verdomme" meldde Geert even later vanuit de Amerikaanse Eik, die naast de nestboom stond. Bij inspectie van de nestboom zelf, bleek dat er duidelijk sporen van beklimming aanwezig waren. Wie dit op z'n geweten heeft weten we natuurlijk niet, maar feit is wel dat de Kempen weer een geval van roofvogelvervolging rijker was.

Het vrouwtje Havik is later trouwens nog wel boven het nestbos waargenomen tijdens een van onze silo-sessies (je weet wel, de luxe vorm van "toppen"). Al met al natuurlijk een droevig resultaat voor wat de Havik op de Buikheide betreft. Overigens noemt Bijlsma in het Leenderbos-verslag 0.7 paar/ 100 ha. in voedselarm middeloud bos een normale dichtheid. De twee territoria bij ons betekent ongeveer 0.4 paar/ 100 ha. hetgeen dus sowieso al niet veel is.

Plukresten

Naast het opsporen van nesten, hebben we in de Buikheide behoorlijk wat tijd besteed aan het identificeren van door roofvogels geslagen prooien. Een niet zo eenvoudige, maar zeer interessante bezigheid, die je noopt tot het beter bekijken van vaak heel gewone vogels. Tijdens het struinen kom je natuurlijk nog al wat plukresten tegen, maar verreweg de meeste vonden we natuurlijk in de buurt van de sperwernesten. In tabel 3 zijn de gevonden prooien met hun aantallen weergegeven die we op naam hebben kunnen brengen (vooral met behulp van het boekje "Tracks and signs" en Jan Wouters).

Overige roofvogels

Van andere roofvogelsoorten dan de genoemde, zijn geen broedgevallen vastgesteld. In het zuidelijke deel van het gebied zijn wel zeer regelmatig waarnemingen gedaan van een paartje Torenvalken, maar dit paar broedde juist ten zuiden van ons onderzoeksgebied, in een nestkast bij een boerderij. Verder zijn Bruine Kiekendief en Boomvalk beide eenmaal waargenomen bij de vennen.

Ondanks onze pogingen om Wespddieven op te sporen vanaf de silo, waar de temperaturen afgelopen zomer soms bijna ondraaglijk waren, hebben we de typische voedsel- of baltsvluchten niet vast kunnen stellen. Mogelijk dat één keer een Wespddief is waargenomen, maar deze vloog zo ver weg dat we niet met zekerheid durven te zeggen of het wel een Wespddief was.

Andere soorten

Als je in een bosgebied als de Buikheide toch intensief bezig bent, is het natuurlijk interessant om ook andere soorten te noteren. Van een aantal soorten volgt hier een opsomming, en van een viertal soorten is een kaartje toegevoegd:

Hierbij moet opgemerkt worden, dat het hier louter om exemplaren gaat die toevallig zijn vastgesteld. Er is naar deze soorten geen gerichte inventarisatie uitgevoerd. Overigens zijn bij dit lijstje wel de SOVON criteria gehanteerd. Er is ook gebruik gemaakt van aanvul-

lende gegevens van Jacques van Kessel, die het zuidelijke deel van de Buikheide een aantal malen bezocht heeft.

Tabel 4: Overige soorten van de Buikheide

Dodaars	1
Roerdomp	1
Tafeleend	2
Patrijs	1
Waterral	1
Tortelduif	12
Bosuil	1
Ransuil	1
Groene Specht	>2
Zwarte Specht	>2
Kl. Bonte Specht	1
Boomleeuwerik	5
Sprinkhaanrietzanger	1
Fluiter	1
Vuurgoudhaantje	3
Geelgors	15

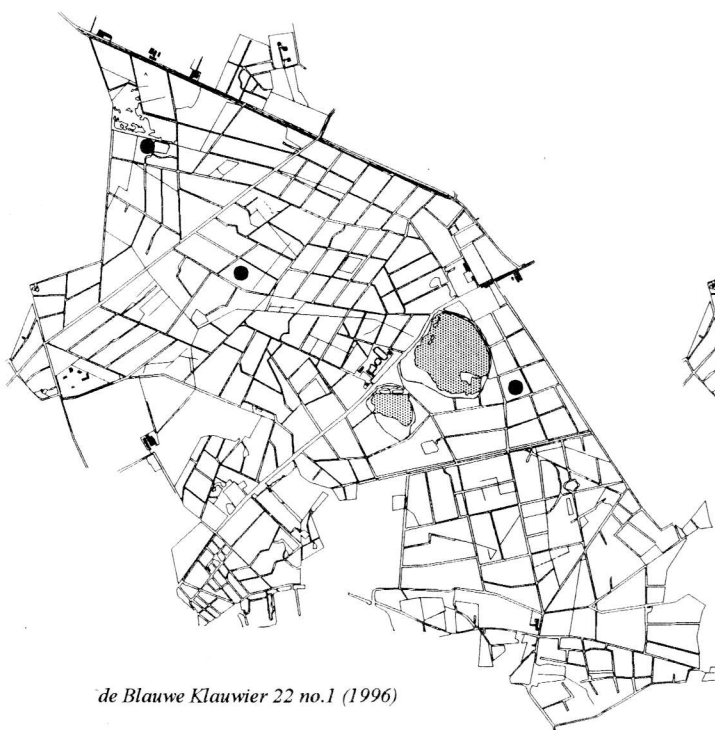
Tortelduif

Boomleeuwerik

Vuurgoudhaantje

Geelgors

Hoe nu verder

Als we de Buikheide voor wat betreft de roofvogels, zoals van te voren gedacht, inderdaad representatief voor de Kempen kunnen beschouwen, dan ziet het er met name de Havik niet te best uit. Natuurlijk is dit veel te voorbarig maar, door dit onderzoek is het ons toch wel duidelijk geworden, wat wij als Vogelwerkgroep zouden moeten doen.

Op de eerste plaats is het natuurlijk duidelijk dat roofvogelvervolging ook in de Kempen plaatsvindt. Opmerkelijk is natuurlijk wel, zoals ook in dit onderzoek aangetoond, dat de Havik verstoord wordt en bijvoorbeeld de Sperwers met rust gelaten worden. Hebben we hier met notoire valkeniers te maken waarvoor sperwereieren niet interessant zijn? Of jagers die in de Sperwer toch een concurrent van minder kaliber zien? Of duivenmelkers bij wie de Haviken er altijd de allerbeste duiven uit weten te pikken? We weten het niet, maar feit is wel dat we als vogelwerkgroep iets zouden moeten doen, om hier wat meer duidelijkheid in te krijgen. En als we werkelijk willen dat er iets aan de roofvogelvervolging gedaan wordt, dan zullen we in de eerste plaats met (voldoende) feiten moeten komen, en niet met ongefundeerde beschuldigingen, want dat levert echt niks op.

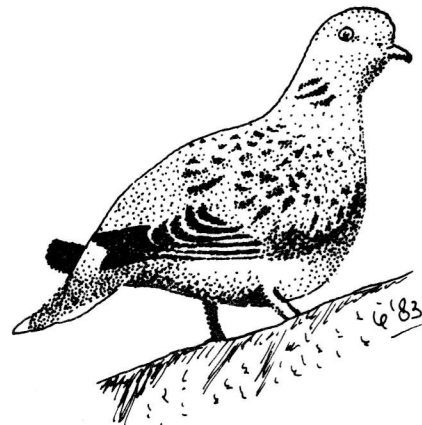
Als we dan wat willen doen, zullen we ons, denk ik, op de Havik moeten richten. Als je de verhalen beluistert van wat er zoal aan vervolging plaatsvindt, dan is het duidelijk dat de Havik hét zwarte schaap van onze roofvogels is. Uit de gegevens die mij ter ore zijn gekomen in ons werkgebied, is er zelfs sprake van een zeer zorgwekkende situatie. Het zou daarom wel eens interessant zijn om naar analogie van Beintema (Weidevogelatlas) een zogenaamd "bron-put" model op te stellen voor de Havik in ons werkgebied, waarbij het mij niet zou verbazen dat de "put" er welhaast een zonder bodem zou blijken te zijn.

Op de tweede plaats komt de Havik in aanmerking, omdat het opsporen van de nesten van deze soort relatief eenvoudig is. We hebben al eens zitten denken dat, als ieder lid van onze werkgroep één nieuwe (dus een nog niet bekende) havikshorst in ons gebied opspoorde, we het overgrote deel te pakken hebben. Je neemt hiervoor een groot bosgebied (>100 ha.) bij jou in de buurt en fietst hier bij redelijk weer een paar keer systematisch doorheen in de periode van eind februari tot eind maart. Je hebt dan een hele goede kans dat je het vrouwtje een keer kekkerend aantreft. Zo gauw je dit hoort

spring je van je fiets en loopt naar de plaats waar het geluid vandaan komt en in negen van de tien gevallen vindt je de havikshorst.

Omdat deze periode maar vrij kort is, is het dus zaak dat zo veel mogelijk mensen hier aan mee doen. De gevonden horsten kunnen we dan intekenen op een kaart. Dan kan het volgende jaar een groepje mensen vrij eenvoudig een groot aantal nesten controleren, zonder dat eerst nog eens alle nesten opgespoord moeten worden. Ook kun je natuurlijk dit jaar al jouw zelf opgespoorde nest een paar keer controleren. Aan het dons op de nestrand en de poepspetters rond het nest is al heel wat af te leiden zonder dat je daarbij halsbrekende toeren uit hoeft te halen.

Ik denk dat dit soort acties de enige manier is om met relatief weinig tijdsbesteding (want we hebben natuurlijk ook nog een drukke baan), toch een groot aantal feiten boven tafel te brengen. Ik denk dat dit het proberen waard is. We zijn tenslotte niet voor niks een werkgroep!

BIJZONDERE VOGELWAARNEMINGEN IN DE KEMPEN IN 1993

HANS HERMANS

Hierna volgt een samenvatting van de bijzondere waarnemingen van 1993, voor zover die aan mij zijn doorgegeven. Het zijn wat minder waarnemingen dan van voorgaande jaren, omdat sommige vroegere waarnemers nu niets doorgegeven hebben. In elk geval worden degenen, die wel hun observaties gemeld hebben, hartelijk bedankt. Overigens blijven waarnemingen van 1994 en 1995 nog zeer welkom.

Georde Fuut

- 24 maart, 7 april en 19 mei maximaal 3 exx. Greveschutven, Heeze (HH)
- 17 april 1 ex. Groot Meer, Vessem (PvdW,AL)
- 17 april 5 exx. Budel Dorplein (PvdW,AL)
- 8 mei 4 exx. Reuselse Moeren (PvdW,AL)

Roerdomp

- 24 maart 2 exx. Valkenswaardse Visvijvers (HH)
- 17 april 1 ex. Groot Meer, Vessem (PvdW,AL)
- 30 april 1 ex. Greveschutven, Heeze (GS e.a.)

Grote Zilverreiger

- 21 maart 1 ex. Soerendonks Goor (DB)
- 29 juli 1 ex. Hasselsven, Leenderbos (WD)

Purperreiger

- 5 maart 2 exx. Reusel, overvliegend naar noord (JW)

Rietgans

- 5 jan. 4 exx. ter plaatse Lange Dijk, Reusel (JW)

Grauwe Gans

- 12 maart 4 exx. Reuselse Moeren (JW)
- 14 maart 14 exx. Greveschutven, Heeze (PW)
- 21 maart 14 exx. Reusel (PW)

Nijlgans

- 17 april 1 ex. Budel Dorplein (PvdW,AL)
- 29 aug. 14 exx. Riethoven (PvdW,AL)
- 26 nov. 2 exx. Grote Beerze, bij waterzuivering Hapert (JW)

Mandarijneend

- 24 maart 2 mannetjes Valkenswaardse Visvijvers (HH)

Smient

- 17 april 4 exx. Budel Dorplein (PvdW,AL)

Zomertaling

- 24 maart 1 mannetje Groot Meer, Vessem (PW)
- 7 april 1 paartje Valkenswaardse Visvijvers (HH)
- 17 april 1 paartje Soerendonks Goor (PvdW,AL)
- 5 mei 4 mannetjes Beuven, Strabrechtse Heide (HH)

Wespendief

- 8 mei 1 ex. Reuselse Moeren (PvdW,AL)
- 9 mei 1 ex. Beuven Strabrechtse Heide (KH)
- 29 aug. 1 ex. Valkenswaardse Visvijvers (PvdW,AL)
- 29 aug. 2 exx. Beuven, Strabrechtse Heide (PvdW,AL)

Zeearend

- 31 jan. 1 ex. De Utrecht (DB)
- 28 nov. 1 subadult ex. over visvijver Bladel (JW)

Bruine Kiekendief

- 28 maart 1 vrouwtje Groot Meer, Vessem (PW)
- 6 juni 1 vrouwtje Soerendonks Goor (PW)
- 3 dec. 1 mannetje Steensel (MvdB)

Blauwe Kiekendief

- 13 mei 1 mannetje Strabrechtse Heide (KH,BS)

Visarend

- 30 april 1 ex. Greveschutven, Heeze (GS e.a.)
- 29 aug. 1 ex. Valkenswaardse Visvijvers (PvdW,AL)
- 29 aug. 2 exx. Beuven, Strabrechtse Heide (PvdW,AL)
- 2 sept. 2 exx. Beuven, Strabrechtse Heide (HH)
- 5 okt. 1 ex. Beuven, Strabrechtse Heide (JS)
- 10 okt. 1 ex. Pastoorsweijer, Bergeyk (MvdB)

Roodpootvalk

- 16 mei 1 ex. Strabrechtse Heide (BS,KH)

Kwartel

- 9 mei 1 ex. Akkereind, Veldhoven (HH)

Porseleinhoen

- 17 april 1 ex. Wasven, Strabrechtse Heide (PvH)

Kraanvogel

- 17 mei 1 ex. Landschotse Heide (DB)

Jufferkraan

- 14 mei 1 ex. Beuven, Strabrechtse Heide (DB)

Griel

- juli 1 ex. Eindhoven Airport (vdH,vdK)

483

Kleine Plevier

- 17 juni 1 ex. High-Techpark, Veldhoven (HH)

Kleine Strandloper

- 2 sept. 5 exx. Beuven, Strabrechtse Heide (HH)

Krombekstrandloper

- 29 aug. 1 ex. Beuven, Strabrechtse Heide (PvdW,AL)

Bonte Strandloper

- 29 aug. 3 exx. Beuven, Strabrechtse Heide (PvdW,AL)

Watersnip

- 4 april 1 ex. Dommelbeemden (JvK)

Zwarte Ruiter

- 29 april 2 exx. Reuselse Moeren (PW)

Witgatje

- 17 jan. 1 ex. Grote Beerze ter hoogte van de Grijsze Steen (PW)

Zwartkopmeeuw

- 17 april 4 exx.(3 adulte, 1 2e jaars) Budel Dorplein (PvdW,AL)
- 29 april 1 ex. Reuselse Moeren (GS e.a.)
- 8 mei 1 ex. Reuselse Moeren (PvdW,AL)

Witwangstern

- 19/20 mei 1 ex. Beuven, Strabrechtse Heide (DB)
- 22/24 mei 1 ex. Soerendonks Goor (DB)

Zwarte Stern

- 8 mei 7 exx. Reuselse Moeren (PvdW,AL)

IJsvogel

- 14 maart 1 ex. Greveschutven, Heeze (HH,THm)
- 30 april 1 ex. Greveschutven, Heeze (GS e.a.)
- 11 nov. 1 ex. Gender, Veldhoven (HH)

Kleine Bonte Specht

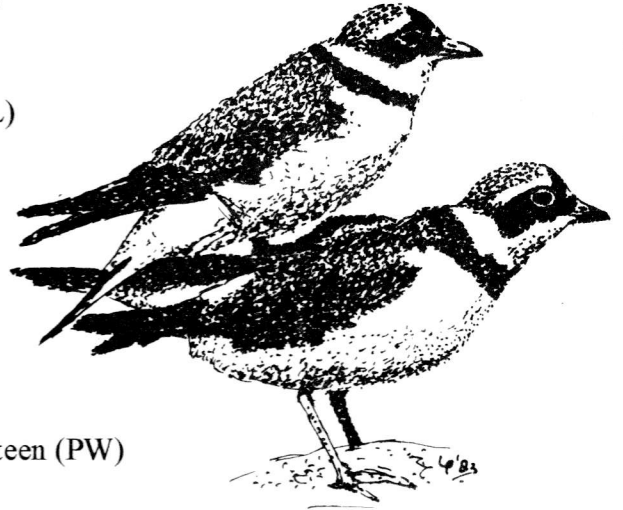
- 18 maart 1 ex. Groot Goor, Steensel (WD)

Kuifleeuwerik

- 8 feb., 31 maart, 24 juni en 12 aug. maximaal 2 exx. City-Centrum, Veldhoven (HH)
- 30 april 1 ex. St. Joseph Ziekenhuis, Veldhoven (HH)
- 6 mei 1 ex. High-Techpark, Veldhoven (HH)

Boerenzwaluw

- 14 maart eerste ex. Beekloop bij Pastoorsweijer, Bergeyk (JW)

Grote Gele Kwikstaart

- 1 maart 1 ex. Gender, Veldhoven (HH)
- maart/april 1 ex. Valkenswaardse Visvijvers (GV)
- 9 nov. 1 ex. Dommel, Eindhoven (HH)
- 26 nov. 1 ex. Grote Beerze, Casteren (JW)

Rouwkwikstaart

- april/mei 1 ex. Eindhoven Airport (vdH,vdK)

Zwarte Roodstaart

- 29 jan. 1 ex. High-Techpark, Veldhoven (HH)

Gekraagde Roodstaart

- 14 april 1 ex. Veldhoven (HH)

Paapje

- 30 april 1 mannetje Goorland, Hapert (PW)

Grasmus

- 21 april 1 zingend mannetje Akkereind, Veldhoven (HH)

Bladkoninkje]

- 30 april 1 ex. Berkt, Veldhoven (WD)

Tjiftjaf

- 12 maart 1 zingend mannetje 't Broek, Eindhoven (HH)

Fitis

- 24 maart 1 zingend mannetje Groot Meer, Vessem (PW)
- 24 maart 1 zingend mannetje Valkenswaardse Visvijvers (HH)

Vuurgoudhaantje

- 18 april 2 mannetjes bij de Flaes (PvdW,AL)
- 18 april 3 mannetjes de Hertgang, Esbeek (PvdW,AL)

Baardmannetje

- 26 nov. 2 ex. Reuselse Moeren (WvdV)

Glanskop

- 18 april 1 man de Hertgang, Esbeek (PvdW)

Boomklever

- 18 april minstens 4 mannetjes de Hertgang, Esbeek (PvdW)

Grauwe Klauwier

- oktober '92 1 ex. Oud Meer, Son (GV)
- 16 mei 1 ex. Kranenmeer, Strabrechtse Heide (KH,BS)

KNIPSSEL

KRANT

Knipseladres: SANSOVINOSTRAAT 24, 5624 JX EINDHOVEN.

Samenstelling: HUUB KNUBBEN

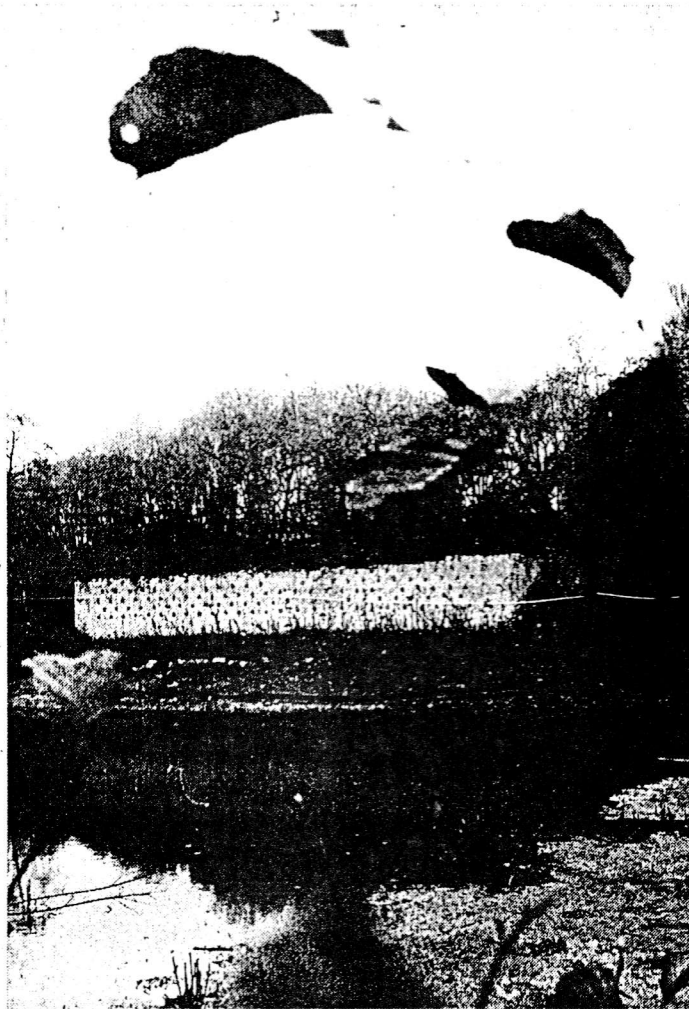
Redactie Wim Wormser,
bijdrage Fred Ameling

Tweehonderd gaten voor oeverzwaluwen

Een l.h. J. J. H.
nat. 1612 J. J.

In het natuurgebied Ekkersweijer, op de grens van Eindhoven, Best en Son, staat een muur met zo'n tweehonderd gaten. Aan de rand van een ven tussen het groen is het voor wie goed kijkt een merkwaardig verschijnsel. De autoweg zorgt voor een lawaaiige achtergrond in de stille natuur. Tegen de achterkant van de muur ligt een zandwal. Het is net een geperforeerde steile oever en dat is ook precies de bedoeling.

In een aantal van de gaten nestelen al enkele zomers oeverzwaluwen en dat is ook precies de bedoeling. De vogel graaft gangen in het zand van zestig tot honderd centimeter lang. Aan de oeverkant van de zandwal komt dan zijn nest. Kunstma-

tige oeverwanden ten behoeve van zwaluwen zijn de laatste jaren op diverse plaatsen in Brabant door enthousiaste vogelliefhebbers geconstrueerd. Vogelwerkgroep de Kempen moest nogal wat pech overwinnen voor het project in Ekkersweijer helemaal voldeed. „Het afgelopen jaar maakten de vogels maar liefst zestig nestjes in de wand”, vertelt Peer Busink, voorzitter van de vogelwerkgroep. Er zijn zo'n tweehonderd uitsparingen in de muur opengelaten. Vooral de bovenste uitsparingen van de wand zijn populair, zo'n 1.50 tot 1.80 meter boven de grond. „Daar hebben de zwaluwen minder last van natuur-

• Foto Rene Manders

lijke vijanden. Een wezel bijvoorbeeld kan best een stukje omhoog springen, maar geen anderhalve meter.” De grootste bedreiging van de oeverzwaluw is nog steeds de mens. „Er loopt hier van alles rond wat niet deugt, zo vlak bij de stad”, zegt Busink. „Dit jaar werden er, midden in het broedseizoen, een aantal gaten dichtgesmeerd.” Maar niet alleen de vogels hebben hinder van vandalen, ook de vogelaars hebben er last van. Tegenover de zwaluwenwand is een terrasje gemaakt waar vogelliefhebbers met behulp van een verrekijker

de oeverzwaluwen goed kunnen observeren. De planken die bij het bankje horen zijn gestolen.

Maar dit alles mag de pret van de vogelliefhebber slechts gedeeltelijk drukken; „Dit jaar zat er ook een koolmeesje in de wand en ik heb in dit gebied zelfs een ijsvogel gezien”, zegt Busink.

De zwaluwenwand is op deze plaats aangelegd, omdat er als gevolg van afgravingen voor wegenbouw altijd veel nestgelegenheden was geweest. Toen de wegen klaar waren en de zandbergen waren weggewerkt was het ook met de vogelpret afgelopen. Tegelijkertijd deed zich regionaal een opvallende vermindering van het aantal oeverzwaluwen voor. Vogelwerkgroep de Kempen besloot daarom een nestwand te maken. Die was in 1990 gerealiseerd.

De zware leemgrond in het gebied van Ekkersweijer bleek zich echter niet te lenen voor het optrekken van een betonnen muur. Omstreeks kerstmis 1993 stortte het hele geval in. „De leemgrond nam te veel water op”, verklaart Busink de catastrofe. „Tijdens de overvloedige regenval van 1993 zoog de wal zich vol met water en oefende zo'n zware druk uit op de muur dat deze het begaf. De hele wand kwam met beton en al naar beneden.” De vrijwilligers van de vogelwerkgroep werkten met man en macht om in april daaropvolgend de wand weer overeind te hebben.

Deze keer pakten ze het anders aan. De betonnen muur werd met een ijzeren frame verstevigd. Achter de muur kwam lichte zandgrond, die het water minder vasthoudt. „Toen we in de tweede week van april nog bezig waren met de laatste afwerkingen, kwamen de eerste oeverzwaluwen al terug uit Afrika”, herinnert Busink zich. □

Aubade van kraanvogels in de Peel

Door Bert van Polen

EINDHOVEN – Het is een overweldigende belevenis, ochtendlijk getrompetter van kraanvogels die in de Peel hebben overnacht. Je krijgt het bijzondere ceremonieel zelden te horen, laat staan te zien. Kraanvogels maken meestal geen vast afspraakje met je, daar trekken ze zich niks van aan. Maar gisterochtend hielden ze zich aan hun woord.

Het is kwart over zeven, ergens in de Peel. De Deurnese bioloog Boena van Noorden, actief in de werkgroep Behoud de Peel, brengt me in het donker naar een plek waar we deze ochtend waarschijnlijk een groepje van ongeveer veertig exemplaren kunnen waarnemen. De kraanvogels zijn woensdag tegen het einde van de middag al gesignaleerd. Ze vlogen, op de trek van Noord-Zweden naar Spanje, in de richting van een plek die in vorige jaren ook wel eens als slaappleats is gebruikt.

Donker

Het betreft een groot open veld met uitgeveende waterpjes en vennetjes. We kijken er vanaf vijf voor half acht over uit, voor zover dat mogelijk is in het donker. Heel in de verte brandt een lamp, het is het

enige licht dat er schijnt. „Als de kraanvogels er zijn, moeten ze dáár staan,” fluistert Van Noorden. Maar dáár laat alleen het lichte pijpestrootje zich vermoeden. Geluiden? Het geruis van de A-67, op een afstand van een kilometer of vijf, is verontrustend. De andere kant op ligt een watertje waarop een stuk of

twintig grote vogels drijven. Als het ganzen zijn, zullen het toendrariet ganzen zijn. Een groep van ongeveer vierhonderd van deze ganzen overwintert momenteel in de Peel, weet Van Noorden. Dit groepje zal zich afgesplitst hebben. De bevestiging dat ze 's zomers op de Russische toendra snateren, komt wanneer het begint te schemeren. Ondertussen fladdert een wintertaling voorbij. Een smient fluit z'n *pie-joe*. Een barmsijsje („Er is de laatste dagen een invasie van barmsijsjes”) *tjut-tuddut*. Een rietgors, een soort die 's winters graag snaait van het zaad van het pijpestrootje, *tsjiept*. Waarom laten de kraanvogels niks van zich horen? Zijn ze er wel? Geen schim te zien. Het wordt kwart voor acht.

Vanaf ongeveer dit moment kunnen overnachtende kraanvogels, weet Boena van Noorden uit ervaring, de lucht in gaan. Dan gaan ze in de buurt fourageren. Met dit koude weer hebben ze snel voedsel nodig. Dan doen ze zich te goed aan maïsstoppels en zelfs aan eikels. Voor eikels wagen ze zich met hun lange poten en grote vleugels steeds vaker tussen houtwallen. Kennelijk durven ze het open veld meer en meer te verlaten. Het wordt

vijf voor acht. Nee, geen kraanvogel te zien of te horen. „Er zijn dit najaar heel weinig waarnemingen van overtrekkende kraanvogels gedaan,” zegt Van Noorden. Acht uur. Zouden ze dan gisteravond op het laatste moment toch ergens anders naar toe zijn gegaan? Vijf over acht. „We hebben pech gehad,” zegt Boena van Noorden. Het is een vergissing. Het getrompetter dat opeens losbarst, overrompelt. Het verscheurt de stilte. Het gaat door merg en been. Niks te zien! Het heeft iets weg van het getrompetter van olifanten, maar dan schriller. De eerste tonen zijn alleen van

E.D. 1 dec. '95
oudere exemplaren; de jongen vallen met hun hogere tonen pas later bij. Ik kijk op m'n horloge. Negen over acht. Het getrompetter houdt ruim dertig seconden aan en breekt abrupt af.

Ritueel

Twee minuten later verheffen de kraanvogels zich stilletjes boven de pijpestrootjes. Ze hebben in een laaggelegen vennetje gestaan, onzichtbaar voor ons. We kunnen ze nog geen minuut volgen op hun vlucht, dan verdwijnen ze achter berken. Dertig exemplaren, heeft Van Noorden geteld.

De vraag blijft wat de betekenis is van de aubade. Het is een ritueel. Maar van wat? Begroeten ze elkaar? Of is het een teken om de lucht in te gaan? De bioloog weet het ook niet.

Op dit moment boeit de vraag hem trouwens nauwelijks. Van Noorden is zo enthousiast over de belevenis („al voor ongeveer de vijftiende keer in al die jaren”) dat hij me een vreugdevolle stomp geeft. Dan rept hij zich naar een afspraak met programmamakers van *Vroege Vogels*, een eindje verderop in de Peel. De Vara zendt de reportage over de kraanvogel aanstaande zondagochtend uit.

OP DE TREK VAN ZWEDEN NAAR SPANJE

Kraanvogels verlaten de Peel vanwege naderende kou

Een groep kraanvogels klest het luchtruim in de Deurnse Peel, op de grens van Noord-Brabant en Limburg. Ze vertrokken naar het Zuiden, waarschijnlijk vanwege de naderende koudewolf. De ongeveer 32 kraanvogels arriveerden de afgelopen week in het meerassige Peelgebied. Kraanvogels broeden in noord- en oost-Europa en overwinteren in zuidwest-Spanje.

de Vollenkranst 9 dec. '95 FOTO MARTIJN DE JONGE

Laatste kerstdiner -23- voor de houtsnip

VK
2012/95

Zeldzame 'badgast' in Reeuwijk

„Onverwacht bezoek van de zeldzame geelsnavelduiker aan de Reeuwijkse surfplas”. Deze melding op de 06-infolijn van de Dutch Birding Association heeft de afgelopen week honderden vogelspotters uit alle hoeken van het land naar het Zuidhollandse Reeuwijk getrokken.

De vogelliefhebbers moesten de aanvankelijk nog snijden- de kou trotseren om een glimp op te vangen van de vogel die deze eeuw pas 27 keer in Nederland is gesignaleerd. Tien jaar geleden was de dwaalgast langs de kust in Nederland voor het laatst gezien.

De geelsnavelduiker is ongeveer een meter groot en behoort tot de grootste duikers. De vogel broedt op de zuidelijke punt van Nova Zembla en in Siberië. Geelsnavelduikers overwinteren normaal in de fjorden van de Noorse kust. Het vermoeden bestaat dat de Reeuwijkse gast, een jong exemplaar, is verdwaald. Jonge geelsnavelduikers hebben volgens vogelkenners een slecht oriënteringsvermogen.

Dat de bezoeker de Reeuwijkse surfplas heeft uitgekozen komt doordat de plas niet was dichtgevroren. Daardoor kon de duiker voldoende voedsel vangen. Verwacht wordt dat, nu de vorstperiode voorbij is, de geelsnavelduiker snel zal vertrekken.

E.J. 100136

De Nederlandse Jager, het blad van de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging, is een lezenswaardig blad. Men vindt er nog natuurbeschrijvingen in ouderwets proza, veel illustraties à la Rien Poortvliet, aandoenlijk aandoende schuilnamen en opmerkelijke opvattingen.

Er is een extra editie verschenen, want de jagerswereld is weer eens in rep en roer. Aanleiding is de recente aankondiging van minister Van Aartsen om met ingang van 1 januari aanstaande de jacht op acht 'onschadelijke' trekvogels te verbieden. Die acht vormen het inmiddels bekende lijstje: wintertaling, kuifeend, tafeleend, toppeerend, pijlstaart, houtsnip en watersnip.

Het blad trekt stevig van leer. Ont-hutsende medede-ling. Klap in het ge-zicht. Niet onder-bouwd. Overbodig. Onredelijk. On-rechtvaardig. Dis-criminerend. Incon-sequent. Haaks op de gewekte ver-wachtingen. Breuk met het beleid. In strijd met Europese en mondiale verdragen. Waarom mogen jagers niet wat vissers wel mogen? Kortom: geen ma-nier van doen, Van Aartsen!

Het siert de ja-gers dat ze hun be-langrijkste argu-ment niet onder ta-fel schuiven. De houtsnip geldt als ongeveer de lekker-ste delicatessie onder het inheemse wild. 'Het is een verrukkelijk natuurprodukt', schrijft De Quay in een open brief. 'Er gaat niets boven een natuurprodukt van eigen bodem.' En over bijna twee weken mogen de jagers dat lekkers niet meer eten. Het wordt de laatste kersttafel met houtsnip.

En als het nou nodig was! De bioloog van de KNJV, drs S. Siebenga, legt uit dat de houtsnip geen bedreigde soort is. In Nederland

zijn weliswaar slechts vierduizend broedparen, maar in heel Europa 15 tot 30 miljoen. 's Winters zitten er soms meer dan een half miljoen exemplaren in Nederland, waarvan er maar twintigduizend afgeschoten. Dat is een half percent van het totale afschot in Europa.

En het is voor de natuur nog nadelig ook. Houtsnippen, schrijft Siebenga, zitten overdag in allerlei bosjes op het platteland. Jagers weten dat en houden die bosjes dus in stand, of ze leggen ze aan. 'Het enige wat deze jagers daarvoor terugvragen is een paar houtsnippen te mogen schieten.' En als dat niet meer mag, waarom zouden jagers dan de *kleine landschapselemen-ten* nog in stand houden?

Toch doet de ver-ontwaardiging van de jagers naief aan. De beslissing van de minister werd al lang verwacht na het Tweede-Kamer-debat van oktober 1993. Toen dienden D66 en GroenLinks een motie in om de jacht op de acht te verbieden, maar hielden die motie aan omdat dat ver-zoek al besloten lag in een motie van PvdA en CDA. Dat zeiden tenminste de indieners van die laatste motie, Esse-link en Swildens.

Een week later bracht de toenmalige staatssecretaris voor Natuurbeheer Gabor duidelijk-heid. Bij de jacht op

de onschadelijke trekvogels dient uiterste terughoudendheid te worden betracht, schreef hij in een brief aan de Tweede Kamer. En hij voegde eraan toe: 'Dit beleid ten aanzien van deze groep trekvogels leidt er in de praktijk toe dat de nu reeds geringe bejaging op korte termijn nog verder zal worden teruggedrongen.'

Dat is dus twee jaar later ge-beurd. Hoezo haaks op de gewekte verwachtingen? Maar ja, ze zijn ook zo lekker. **Plet van Seeters**

Houtsnip

Uit lucht geschoten gans velt vogelwachter

Van onze correspondent

GIEKERK, donderdag

Voorzitter Anne Osinga (60) van de Bond van Friese Vogelbeschermingswachten uit Giekerk is ernstig gewond geraakt toen hij tijdens de jacht vol in het gezicht werd getroffen door een uit de lucht geschoten gans.

De drie kilo zware vogel werd gedood door een schot van een jachtvriend van Osinga. Het dier vloog op een hoogte van

25 meter en viel als een baksteen naar beneden. De voorzitter van de vogelbeschermers zag de gans niet aankomen, omdat hij op dat moment zelf ingespannen langs de loop van zijn eigen jachtgeweer keek. „Ik stond te richten en hield een oog dicht”, vertelt de getroffen oud-schooldirecteur.

Het stoffelijk overschot kwam vervolgens met zo'n dreun op Osinga's hoofd terecht dat hij het bewustzijn verloor. De

ongelukkige jager hield er een hersenschudding aan over.

Bovendien werd het bot onder zijn linker oogkas ingedrukt. In het ziekenhuis van Leeuwarden werd er tijdens een spoedoperatie een metalen plaatje ingezet. „Mijn hele gezicht is opgezwollen, maar de pijn kan ik wel verdragen”, zegt Osinga.

De voorzitter is vast van plan om weer te gaan jagen als hij is opgeknapt.

VOOR U GELEZEN

JAN WOUTERS

In BTO-News van november-december staat een artikel over de vetvoorraad die Koolmezen in de winter opslaan. Kleine vogels, als een Koolmees van 17 tot 20 gram, verbruiken in een lange winternacht 1 tot 2 gram vet. Ze verbranden opgeslagen lichaamsvet, daardoor kunnen zij zich warm houden. Dat vet moet overdag weer aangevuld worden. Een vetvoorraad kan ook nog dienen als buffer in perioden van voedselschaarste. Als ze een dag niet genoeg voedsel kunnen vinden, dan kunnen ze teren op hun vet.

Nu kan men zich afvragen welke strategie vogels volgen bij het opslaan van vet. Eten ze zich zo dik mogelijk, waarbij de hoeveelheid voedsel de beperkende factor vormt. Dat is de maximalisatie strategie. Of slaan ze zoveel op als ze nodig hebben. Maar niet meer dan nodig is, omdat ze dan langzamer worden bij het ontwijken van roofvogels. Dat is de optimalisatie strategie.

In Wytham Wood bij Oxford, waar veel onderzoek aan Koolmezen wordt gedaan, bleek dat de mezen vetter werden als het kouder werd. In delen van het bos waar het voedselaanbod minder voorspelbaar was, waren de mezen gemiddeld ook vetter. Ze gebruiken hun vetvoorraad dus als verzekering tegen onvoorziene omstandigheden. Dit wijst al in de richting van de optimalisatie strategie.

De vetgraad van de Koolmezen hangt ook af van de sociale status van de vogel. Als de maximalisatie strategie wordt gevolgd, dan zullen de dominante vogels het vetst zijn, want die hebben meer toegang tot de voedselbronnen. Maar het tegendeel is waar de dominante vogels zijn magerder dan de ondergeschikte. Omdat ze zekerder zijn van voedsel, kunnen ze het zich blijkbaar veroorloven om minder op te slaan. Dus weer de optimalisatie strategie.

Als het gevaar van roofvogels, vooral Sperwers, echt de beperkende factor vormt voor het opslaan van veel vet, is te verwachten dat bij een hoog predatie-risico de vetgraad kleiner zal zijn dan bij een laag risico.

Dat is te onderzoeken. In de jaren '60 kwamen er geen Sperwers voor in Wytham Wood, een gevolg van de DDT-vergiftiging. In de 70-er jaren herstelde de sperwerstand zich en die bleef daarna ook gezond. De wintergewichten van de Koolmezen uit dat gebied lagen in de 60-er jaren gemiddeld 1,2 gram hoger dan in de jaren '70 en later. Dus de kans op predatie door Sperwers drukt de hoeveelheid vet die de Koolmezen opslaan.

Ook gegevens, verzameld door ringers in andere delen van Engeland, laten zien dat naarmate de Sperwerstand zich herstelde, de Koolmezen in de winter lichter bleven. In gebieden waar er altijd Sperwers waren gebleven, bleven de wintergewichten gelijk. Ter vergelijking werd ook een soort bekeken, die veel minder door Sperwers wordt gevangen, de Winterkoning. De wintergewichten daarvan bleven constant, onafhankelijk van de sperwerstand in de regio. Dit geeft weer steun aan de gedachte dat de kans op predatie de sturende factor is in de vetopslag bij de Koolmees, en niet een factor die zowel de Koolmees als de Winterkoning beïnvloedt.

Hoe werkt die invloed van de Sperwers nou? Het kan zijn dat de Koolmezen zolang moeten schuilen en opletten of er een Sperwer in de buurt is, dat ze maar amper genoeg tijd overhouden om te eten. Gevolg is dat ze minder vet op kunnen slaan. De gegevens spreken dit tegen. Bij een hoge sperwerstand, zijn de Koolmezen lichter in jaren met een goede beukenotenooft vergeleken met winters met weinig beukenootjes. Dat zou je niet ver-

wachten als ze tijd om te eten tekort komen. Bovendien, toen er geen Sperwers zaten, slankten ze niet af in goede beukennotenjaren.

Een andere mogelijkheid is dat de mezen niet op de beste plaatsen kunnen eten als er veel Sperwers rondhangen. Dit wordt tegengesproken door het feit dat op plaatsen waar de mezen gevoederd worden, ze lichter zijn dan in meer natuurlijke situaties; beide met sperwerrisico. Ze zijn daar zeker van voedsel en blijven lichter om de Sperwers gemakkelijker te kunnen ontwijken.

De Sperwers kunnen hun invloed ook uitoefenen door natuurlijke selectie. Als ze steeds de zwaarste Koolmezen wegvangen, blijven die met minder aanleg om vet te worden over. De veranderingen in de

jaren '70 gingen echter zo snel dat natuurlijke selectie niet alleen de verklaring daarvoor kan zijn. De Koolmezen passen zich dus ook aan, aan het risico wat ze denken te lopen om gepakt te worden. Maar hoe schatten ze dat in?

Proeven met Spreeuwen, die een winter lang in volières werden gehouden, hebben aangetoond dat de vogels in kooien met dekking zwaarder werden dan in kale kooien. Terwijl ze in beide gevallen over voldoende voedsel konden beschikken. Als we aannemen dat de Spreeuwen in de kooien zonder dekking het gevoel hadden dat ze meer risico liepen om gepredeerd te worden, dan klopt dit resultaat mooi met het verhaal van de Koolmees.

De Koolmees, einde 1974-1975

Jan van der ...

VOGELVARIA

WIE WEET ?

In het weekend van 21 t/m 23 april 1995 hield de vogelwerkgroep een kamp op landgoed De Utrecht. 'Gelukkig' kon ik vrijdagavond niet komen en daarom reed ik op zaterdagochtend op de fiets naar De Utrecht.

Aan het einde van de Dunsedijk, zag ik een vrij forse vogel laag over de bomen komen aanscheren en in een van de populieren gaan zitten, die daar langs de Reusel staan. Ik kon mijn ogen bijna niet geloven. Een adulte Slechtvalk, vol in de voorjaarszon. Na een minuut of vijf vloog de valk weer laag over de bomen weg.

In de eerste week van september zag Peer Busink op de nabij gelegen Landschotsche Heide een onvolwassen Slechtvalk. Ook hoorde ik van Jan Wouters dat hij in oktober bij het Goorven (landgoed De Utrecht) een Slechtvalk gezien had.

Ik weet dat deze waarnemingen niets zeggen over een eventueel broedgeval. Maar ik vind de volgorde van waarnemingen toch interessant. Men moet ook bedenken dat de Utrecht ondanks zijn vogelrijkdom erg weinig door onze leden wordt bezocht de laatste jaren. En dan drie waarnemingen in een seizoen.

Dus wie weet ?!

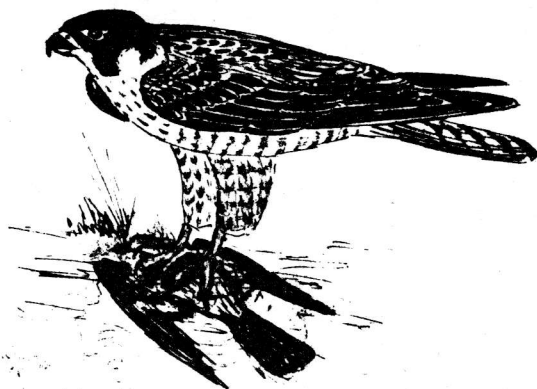
PIETER WOUTERS

GRAVENDE GROENE SPECHT

Op 24 december 1995 reed ik langs het sportpark in Reusel. Mijn oog viel daar op een Groene Specht (vrouwje) die op de grasmat met iets bezig was. Gestopt om te kijken en nu zag ik, dat ze een gat aan het graven was. De graspollen vlogen haar om de oren. Het gat werd zo diep, dat ze daar haar hele kop in kwijt kon. Het is natuurlijk duidelijk dat ze naar mieren aan het graven was. Maar hoe zou ze toch weten dat ze juist daar moet graven ?

Toen de specht na een tijdje wegvloog, ben ik maar eens over de omheining gekropen om poolhoogte te nemen. Ik vond een gat met een doorsnede van 4 tot 5 cm en een diepte van 8 cm. Maar ik kon in het gat geen mieren ontdekken. Ook niet, nadat ik zelf nog wat verder gegraven had. Wel vond ik in de directe omgeving nog verschillende andere 'trechtertjes'. Dus deze specialisatie zal voor haar toch wel lonend zijn.

PIETER WOUTERS

DE DAG VAN DE KLAPEKSTER

Op zaterdag 8 januari 1996 staat op het programma van Vogelwerkgroep de Kempen de simultane klapkestertelling op de Strabrechtse Heide. Ik ben er al een half uur van tevoren, om de groep zeker niet te missen, en de spanning telt ook mee vandaag. Hoe zal de telling verlopen, zouden er zitten?

Met een groep van vier gaan we op de afgesproken tijd de heide in, de veldkijker bij de hand. De toppen van de bomen in de gaten houden wordt er gezegd. Maar bij dit weer, een harde koude wind, kunnen ze zich gedrukt houden, of laag bij de grond zitten. Nog beter aan het kijken.

Het gebied is er voor geschapen. Hier en daar een vliegden, daar weer een berk er tussen door. Ook een vergezicht, nu de berk zijn bladeren verloren heeft. De wind hebben we in de rug. Dat komt goed van pas. Het is een snijdende koude wind, die over de heide staat.

We moeten een draad over, om bij een mooi gebied te komen. Ik pak de draad vast. Prik, ik kijk de andere twee aan die er al over heen zijn, niks aan te zien. Er moet er nog een over. Verrek, zegt die, er staat stroom op. Dus toch goed gevoeld, al is het maar een zwakke stroom.

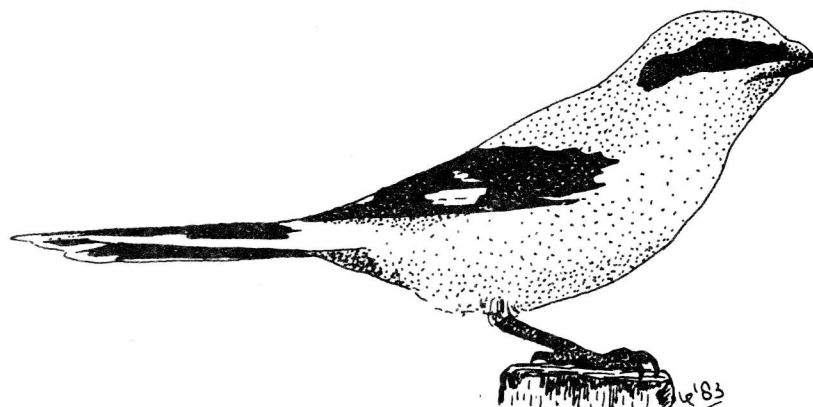
Verder gaan we, nog steeds op zoek naar de eerste Klappekster. We komen bij het Beuven aan, waar we op een verhoging een mooi uitzicht hebben over het ven dat dichtgevroren is. Rietgorzen zitten er. Een groep Kramsvogels vliegt aan ons voorbij. In de verte hangt een Torenvalk in de lucht.

We komen Pieter tegen, op de fiets. Hij heeft er een gezien. Ik spits mijn oren. Hij zit hier vlakbij, daar in het bosje, daar is hij ingevlogen. Met vier man sterk de kijker gericht op het bosje. Een vogel duikt laag weg. Mijn eerste gedachte is: een kleine specht. Hij gaat vlakbij in het topje van een berk zitten. De vogel is nu goed te herkennen, lange staart, fier zoals hij daar zit. Het is de Klappekster, mijn eerste die ik zie. Ik loop langzaam op de vogel af. Hij blijft goed zitten, zodat ik de kijker weg kan doen en met mijn blote ogen hem kan bewonderen. Na een tijdje rondgekeken te hebben, vliegt de vogel de hei op, om steeds in het topje van een berk te gaan zitten.

We lopen ons toegewezen gebied verder af, om na een tijdje de andere groepen te ontmoeten. De eerste vraag is natuurlijk: hoeveel hebben jullie er gezien? De tocht gaat verder over de Strabrechtse Heide naar het verblijf van Staatsbosbeheer, bij de schaapskooi.

De kok heeft de erwtensoep met worst al warm. Dat gaat er wel in, de koude wind is alweer vergeten. Na de soep gaat de groep uit elkaar, om met de auto terug te keren naar het vertrekpunt. Er wordt onderweg in de auto wat nagepraat, over vandaag. Het heeft toch iets apart om met de groep wat samen te doen, zoals vandaag: de dag van de Klappekster.

PIET WUYTS

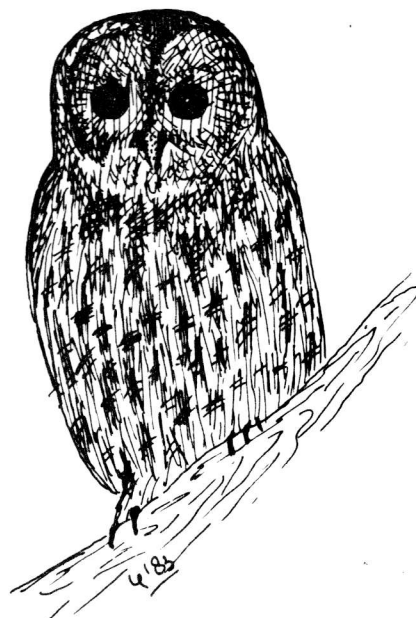

WIST U DAT . . .

- *De simultaantelling van Klapeksters op de Strabrechtse Heide er weer op zit.*
- *Deze plaatsgreep op 6 januari 1996.*
- *Het die dag zeer koud weer was.*
- *Daarom de erwtensoep erg welkom was.*
- *Er zo'n 20 mensen hebben meegedaan.*
- *Na clustering er 4 Klapeksters blijken te zijn geteld.*
- *Dit er 5 minder zijn dan vorig jaar.*
- *Dit een 'normaal' verschijnsel is.*
- *De Strabrechtse Heide toch het Klapeksterbastion van de Kempen is.*
- *Er in januari nog meer geteld is.*
- *De beekvogels, de grote wintervogels en de Bosuilen er aan moesten geloven.*
- *De resultaten nog niet zo snel duidelijk zijn.*
- *De aantallen wel boven de 4 zullen liggen.*
- *Net als de ronde van Frankrijk ook de VWG klimgeiten heeft.*
- *Er enkele leden een klimcursus hebben gevolgd.*
- *Hoe hoog de nesten ook zitten, ze er bij zullen komen.*
- *Jan Wouters al extra ringen heeft besteld.*
- *Er in 1997 of 1998 een nieuw vogelboek op de markt komt.*
- *Dit boek geschreven gaat worden door Tom Heijnen en Jimmy Peacock.*
- *De titel waarschijnlijk luidt: Pajaro's de Ecuador.*
- *Tom nu al genomineerd is voor de P.C. Hooftprijs.*
- *Hij met een gouden griffel ook tevreden is.*
- *Hij en Heleen in september top of the bill zijn op het jaarlijkse boekenbal.*
- *Wij hem natuurlijk alle succes toewensen met dit grote werk.*
- *De feestcommissie bezig is met het organiseren van een lang weekend.*
- *Dit hoogstwaarschijnlijk weer in 'de Utrecht' zal zijn, zie ook het jaarprogramma.*
- *Het door zal gaan in april.*
- *Ik jullie allemaal nog een heel goed 1996 toewens.*

Houdoe,

Piet

VOGELASIEL VOOR DE KEMPEN :

Vogelasiel Someren
Toon en Marij de Smit
Boerenkamplaan 32
5712 AE Someren
tel. 0493-493564

STEUNPUNT ROOFVOGELVERVOLGING:

Vogelasiel Someren tel. 0493-493564.

ADRESSEN BESTUURSLEDEN :

Voorzitter: Peer Busink
De Stille Wille 34
5091 WB Oostelbeers. 013-5133699.

Secretaris: Jan Kolsters
Van Nuenenstraat 96
5503 CL Veldhoven. 040-2538248.

Penningmeester: Huub Knubben
Sansovinostraat 24
5624 JX Eindhoven. 040-2460363.

Biologisch
secretariaat: Hans Hermans
Provincialeweg 138
5503 HK Veldhoven. 040-2547152.

Algemeen lid: Pieter Wouters
Lensheuvel 37
5541 BA Reusel. 0497-643049.

en: Willem Veenhuizen
Bussele 32
5641 PB Eindhoven. 040-2816913.

Opvang
nieuwe leden: Albert Vrijaldenhoven
Broekweg 25
5503 GA Veldhoven. 040-2537251.

INHOUD: jaargang 22 no. 1 (1996)

Peer Busink	Jaarverslag 1995 van Vogelwerkgroep 'De Kempen'.	1
Hans Hermans	Broedvogelimpresies: terugblik op 1995.	3
Harold Bierens	IJsvogelwanden bij de Bergeykse Visvijvers.	4
Jan Kolsters	Roofvogels van de Buikheide in 1995.	6
Hans Hermans	Bijzondere vogelwaarnemingen in de Kempen in 1993. . .	16
Huub Knubben	Knipselkrant.	21
Jan Wouters	Voor U gelezen.	24
VOGELVARIA		
Pieter Wouters	Wie weet?	26
Pieter Wouters	Gravende Groene Specht.	26
Piet Wuyts	De dag van de Klapekster.	27
Piet van Happen	Wist U dat...	28
Hans Hermans	Jaarprogramma Vwg. De Kempen 1996.	29
Peer Busink	Overzicht activiteiten en deelnemers "Vwg. De Kempen".	30

Tekeningen: M. Bakermans
H. Bierens
J. van Dooren
L. Peeters
I. Willis